

Az iskolarendszer kialakulása és fejlődése
Kaszaper községben a kezdetektől napjainkig

- I. A község rövid bemutatása
- II. Az iskolarendszer kialakulása csanádi vármegyében
- III. A Kaszaper községi iskola kezdeti állapota
- IV. A Kaszaperpuszta-Újtelep-i iskola fejlődése
- V. A kultúra, a művelődés fejlődése a 30-as években
- VI. A kaszaperi iskola önállóvá válása
- VII. A 90-es évek, a rendszerváltás utáni időszak
- VIII. Köszönet
- IX. Irodalom
- X. Melléklet

Dr. T. Molnár Gizella

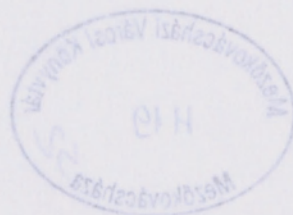
Készítette:

Barta Edit

IV. évfolyam

Művelődésszervező -
menedzser

levelező tagozat

ELŐSZÓ

Vázlat

- Sokáig gondolkodtam, vajon miről is írjam a szakdolgozatomat.
- I. A község rövid bemutatása
  - II. Az iskolarendszer kialakulása csanád vármegyében
  - III. A Kaszaper községi iskola kezdeti állapota
  - IV. A Kaszaperpuszta-Újtelep-i iskola fejlődése
  - V. A kultúra, a művelődés fejlődése a 30-as években
  - VI. A kaszaperi iskola önállóvá válása
  - VII. A 90-es évek, a rendszerváltás utáni időszak
  - VIII. Köszönet
  - IX. Irodalom
  - X. Melléklet

Erre gondoltam, hogy Kaszaperrel, az önkormányzattal együttműködve megírom a történelmet írok, de utána rájöttem, hogy ez egy nagyon hosszú és nehéz történet, féltém, hogy elveszek a részletekben. Ezért úgy gondoltam, hogy kitérjek belőle egy részt és azt dolgozom fel. Így jutottam el az oktatáshoz. Lehet, hogy sokak számára már „elcsépett” az a téma, de én úgy érzem, hogy ennek a Békés megyei kisközségnek az életében nagyon fontos szerep jutott és még jut a mai napig is az oktatásnak, az iskolásnak.

Köszönet, hogy sikerült mindenki számára elfogadható képet adnom arról, hogy is alakult az oktatás Kaszaperen a kezdetektől, napjainkig.

ELŐSZÓ

Sokáig gondolkoztam, vajon miről is írjam a szakdolgozatomat. Szerettem volna egy olyan témát találni, ami a maga nemében egyedülálló, de azért mégis érdekes. Jöttek - mentek a hetek, hónapok és nekem még mindig nem volt elképzelésem a témával kapcsolatban. Azután, mint a villámcsapás jött az ötlet, hogy a saját, szűk közösségemből vegyem az anyagot. Általában a legkézenfekvőbb dolgokra nem is gondolunk. A Művelődési Házban dolgozom Kaszaperen, mint kultúrális szervező, már harmadik éve. Először arra gondoltam, hogy Kaszaperrel, szülőfalummal kapcsolatos történelmet írok, de utána rájöttem, hogy ez egy nagyon szerteágazó és hosszú történet, féltem, hogy elveszek a részletekben. Ezért úgy gondoltam, hogy kiragadok belőle egy részt és azt dolgozom fel. Így jutottam el az oktatáshoz. Lehet, hogy sokak számára már „elcsépett” ez a téma, de én úgy éreztem, hogy ennek a Békés megyei kisközségnek az életében nagyon fontos szerep jutott és még jut a mai napig is az oktatásnak, az iskolának.

Remélem, hogy sikerült mindenki számára elfogadható képet adnom arról, hogy is alakult az oktatás Kaszaperen a kezdetektől, napjainkig.

Az 1532-es török pusztítást nagyon megájnylatta a város. Ezt mutatja az az adat is, hogy 1553-ban már csak 10 portája adózott. Az űl Kállay család Zsigmond pártján állt, ezért Ferdinánd elkobozta tőle Kaszapereket és 1560-ban Horváth Ferencnek adományozta. Ezután Keracsényi László gyulai várkapitány tulajdonába került a falu. 1566-ban a gyulai vár bukásával Kaszaperre is szomorú napok következtek. Úgy tudjuk, hogy a régi Kasza-Perek lakosai sokszor tértek vissza, de a török 1640 táján rácsakat hozott ide.

Kaszaper Csanádapáca, Nagybánhegyes, Mezőkovácsháza, Tótkomlós és Pusztaföldvár által határolt kisközség a mezőkovácsházi járásban.

E hajdani város megyénk egyik legrégibb települése. Régi oklevelünk 1241-től Pereg néven említi. 1454-ben Perek, 1463-ban Kaszapereg, 1465-ben Kaszaperke, 1539-ben Kasza-Per, 1769-ben pedig Kasza-Bereg néven nevezték. Legrégibbi neve valószínű, hogy német eredetű (Perg, Berg = hegy). A Kasza előnevet egykori birtokosától kapta.

II. Endre uralkodása alatt hazánkba került német telepesek szállták meg. Az árpádkori Perek, vagy németesen Pereg 1241-ben a tatár pusztítás áldozata lett. Hosszú idő telt el, amíg újra település lett. Zsigmond király uralkodása alatt került ide a Kasza család, amelytől falunk az előnevét kapta. A XV. században Hunyadi János birtoka lett, aki megvette a Kasza család részét is, így az egész Kasza-Perek Hunyadi birtok lett. A Hunyadiak uralkodása alatt a kicsiny faluból város lett. 1463-ban Mátyás király, Kállay Pál palotamesternek ajándékozta és megparancsolta, hogy iktassák be a birtokába. A XV. század közepén a Kállayak többször bajba keveredtek a szomszédos mezőkovácsházi földesúrral, Bessenyő Benedekkel. 1473-ban Kállay János földesúr megunt a szomszédjával való pereskedést és azt kérte Mátyás királytól, hogy Kasza-Pereket csatolják Csanád vármegyéhez. Ezt a kérést teljesítette is a király. Később külső Szolnok megyéhez csatolták. A XVI. században megint Békés megyéhez tartozik, de hogyan került ekkor vissza, nem maradt leírásban.

Az 1552-es török pusztítást nagyon megsínylette a város. Ezt mutatja az az adat is, hogy 1553-ban már csak 10 portája adózott. Az ősi Kállay család Zsigmond pártján állt, ezért Ferdinánd elkobozta tőle Kaszapereket és 1560-ban Horváth Ferencnek adományozta. Ezután Kerecsényi László gyulai várkapitány tulajdonába került a falu. 1566-ban a gyulai vár bukásával Kasza-Perekre is szomorú napok következtek. Úgy tudjuk, hogy a régi Kasza-Perek lakosai sohasem tértek vissza, de a török 1640 táján rácokat hozott ide.

II. Rákóczi György uralkodása alatt bonyodalom keletkezett a falu birtokáért. A fejedelem hű katonájának, Tatai Istvánnak adományozta, ám a Kállay család utódai bebizonyították, hogy ősik jogon őket illeti meg a birtok.

A XIX. század közepén az egész kaszaperegi határt ismét a Kállayak birtokába találjuk.

A Nagyatádi-féle földreform során 1923-ban telepítették a török pusztulás után újra a falut. Több családnak volt itt a Horty korszak végén birtoka: Montag, Pípis, Hrabovszki, Poledna. Kaszaper 1923-tól Nagybánhegyeshez tartozott közigazgatásilag. 1923-26 között 380 házhelyet parcelláztak ki. A lakosság igen szegény volt, ami az építkezéseknél is megmutatkozott. Az első lakóházak szoba, konyha, szabadkéményes ház volt. Kicsi ablak, vert fal. Egészségtelen, kicsi volt az akkori nagy család számára. / Az alaprajzot lásd az 1. sz. mellékletnél /.

A községnek egy tantermes iskolája volt, a mai Szent Gellért téren. Itt volt egy lakás is az első tanítónak (Németh István). 1924-ben bővítették az első tantermet, a mai pártok házánál alakítottak ki még egy tantermet. 1929-ben bővítették a férőhelyet. A mai iskola régi épületét építették. Ekkor már 3 tanító volt. Ebben az időben a 6. osztályt végeztek azok a tanulók, akiknek nem kellett korán szüleikkel dolgozni.

Ebben az időben kevés idő jutott a szórakozásra, hiszen sokat kellett dolgozni az embereknek. Vasárnapokon és ünnepeken a templomon kívül az idősebb korosztály a polgári olvasókördbe járt, a fiatalok pedig az ugynevezett KALOT-ba.

Kaszaper 1940-ben szakadt el Nagybánhegyestől és vált önállóvá. Járdája egyáltalán nem volt a falunak. A környező településeket gyalog és a falun keresztülhaladó /1905-ben épült/ keskenyvágányú vonattal közelítették meg.

1944. október 06-án szabadult fel Kaszaper. A községben nem folyt nagy harc. A falu szélén volt a Vörös hadsereg összeecsapása a német fasisztákkal. Ez az évszám sokat jelent Kaszapernek, hiszen az igazi élet csak ezután indult meg. 1945-48 között ismét 210 házhelyet parcelláztak ki. Az MKP és a Nemzeti Bizottság megalakulása után 1945. március 16-án megalakult a földosztó bi-

zottság. A földosztás során 423 család kapott földet. A mai Polgármesteri Hivatalt 1941-ben kezdték építeni, és 1946-ban adták át. 1949-ben az óvoda épült fel. Megkezdtek a járdahálózat építését a faluban. Mindössze egy bolt volt. Kezdetben árúcsere forgalommal biztosították az ellátást.

Az első termelőségvetkezet 1949-ben alakult meg 36 családdal. 660 kh-on indult meg a gazdálkodás.

1945-ben egy bolttal alakult meg a Földművelészet. 1962-ben a kaszaperi Földművelészet egyesült a mezőkovácsházi ÁFÉSZ-szel. Lényeges fellendülés az egyesülés óta mondható. Lett egy ABC üzlet, két vegyes bolt, Autós csárda, Sütőüzem, TŰZÉP telep. A TSZ és a kereskedelem fejlődése magával ragadta a község fejlesztését is. Felépült a mai Polgármesteri Hivatal, utána építették fel a mai Művelődési Házat, ami az első volt a megyében. Itt kapott helyett a mozi is. A régi iskola is kevésnek bizonyult és 1954-ben állami támogatással két tanteremmel bővítették, így hét tanterem általános iskolában 10 tanulócsoporthoz működött. 382 tanuló volt ekkor és 13 nevelő. Új napköziotthon épült a gyerekeknek és a faluban 3 csoportos napköziotthonos óvoda is működött. A községet 1951-ben villamosították s építettek hozzá új úthálózatot. 1948 óta állandó orvosi ellátás van. 1966-ban építettek új egészségházat, amelyben fogászati rendelés, csecsemő-nővédelmi tanácsadás is helyett kapott, az orvosi rendelőn kívül. Ezután felépült az új postaépület, melyet 1994-ben újítottak fel. A '60-as években épült fel a tűzoltóhelyiség is, ami már egy kissé elavult. Mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkozik a falu lakossága.

A '80-as évek végére kiépült a víz és a gáz hálózat. Minden második házban van már víz és földgáz. A rendszerváltás óta a falu polgármestere Csürhész István, akit 1998-ban is újraválasztottak. Sokat köszönhet neki a község. 1991-ben teljes felújítást végeztek a Művelődési Házban. Emeletet emeltek az eddigi földszintes épületre, és modernebbé tették a kor igénye szerint. A községben minden út burkolatot kapott. Kiépült a telefonhálózat, és felépült a megye egyik legkorszerűbb Vágóhídja. Fiókgyógyszertár is

nyílt községünkben. Távlati tervek között szerepel a szennyvíz tisztító üzem létrehozása. Kaszaper község lakosainak száma: 2126, Közigazgatási területe 3328 ha.

A községben keresztülvezet Szeged-Békéscsaba és az Orosháza-Mezőkovácsháza főútvonal.

Határai:

Északon: Pusztaföldvár

Keleten: Nagybánhegyes

É-Keleten: Csanádapáca

D-Keleten: Mezőkovácsháza

Délen: Végegyháza

Nyugaton: Tótkomlós

Röviden így szerettem volna vázolni a Csanád vármegyei iskolák helyzetét, valamint a számmal alátámasztott ténysket.

II. Az iskolarendszer kialakulása Csanád Vármegyében

Az 1874. évi Csanád Vármegye állapotáról szóló jelentésből tájékozódhatunk a népviselés területén történt változásokról. 1870-ben összesen 16.077 tanköteles gyermek volt, ebből 7.748 járt rendszeresen iskolába. A földművesek és napszámosok 12 éves gyermekeiket nem tudták nélkülözni, s azért nem jártak az ismétlő iskolákba. Viszonyítva az iskolák számát, a ténylegesen iskolába járó gyerekek számához, minden tanteremre több jut 80 tankötelezettnél. Részint teljesen új, részint csak épületileg új iskolák épültek. Kaszaper községben: 1 iskola, 1 tanterem. Van még egy körülmény amely szintén legyőzhetetlen. A pusztai tanyában élő gyermekek iskoláztatása. A törvény kimondta, hogy ezeknek a gyerekeknek az oktatását azoknak a községeknek kell megoldani ahová a tanyák tartoznak, vagy pedig járó-kelő tanítót kell alkalmazni. Tanyasi iskola építését követelni nem lehet, a járó-kelő tanító sem alkalmazható, mert minden épületben, helyiségben több család lakik, tanítani nem lehet. Ez alól csak Mezöhegyes és Kaszaper kivétel, hiszen az államisegélyből iskolát építettek ahová, rendszeresen 50-60 tanköteles gyermek járt. A tankötelesek 77%-a járt iskolába, amely hatalmas fejlődést jelent. Összesen 78 iskola működött ekkor Csanád megyében, 98 tanteremmel. A tanítók számáról is van adat. Összesen 96 tanító volt a különböző iskolákban, ebből 83 képesített és 13 nem képesített. Ezekből a rendes tanító 92, a segédtanító pedig 4. Az iskolaépületekből 68 volt saját tulajdonban és mindössze 5-öt béreltek. 98 tanteremben folyt az oktatás. 23 faiskola volt az iskolák tulajdonában valamint egy iskolai gyakorlókert.

Röviden így szerettem volna vázolni a Csanád vármegyei iskolák helyzetét, valamint a számokkal alátámasztott tényeket.

1907-től 1921-ig Főrisz László és felesége tanítottak az iskolában. 1922-ben Kisházi Pétert választották meg tanítónak, aki az iskola megszűnéséig házasságos oktatója-nevelője volt a tanyasi gyerekeknek.

Kaszaperpuszta-Újtelep létesítésével a tanulók létszáma a tanyasi iskolákban - átmenetileg- megráppant. Az újtelepi iskola létszáma pedig egyre emelkedett. Ennek ellenőlyezésére született olyan döntés, hogy az iskola egyik tanteremtől lebontják és Kaszaperpuszta - Újtelepen egy egytanteremes iskolát építenek, amelyet később lehet 4-5 tanteremmel bővíteni. Végül is 1924-ben az a terv meg is valósult.

III. A Kaszaper községi iskola kezdeti állapota

A kezdeti állapotról dokumentumok hiányában nincs ismeretünk. Az iskola működésével kapcsolatosan az 1878-79-es tanévtől maradtak meg felvételi naplók az 1883/84-es tanév végéig. A naplók segítségével nyerhetünk betekintést az iskola akkori életébe. Tóth Gyula okleveles tanító vezetésével összesen 83 fő járt iskolába. Vallásunk szerint túlnyomó többségben római katolikusok voltak, de volt református, evangélikus, görögkatolikus tanuló is. Általában béres vagy kertész család gyermekei. Többségük a környék településein, részben Kaszaperen, valamint Békés, Csongrád és Arad megyében születtek.

A következő tanévre már csak 78 tanuló íratkozott be. Erről az évről nincs is további adat.

Az 1881-1882-es tanévre 80 tanuló volt, akiknek 50 %-a már Kaszaperen született. Ebben az évben Horváth Szilveszter tanított. A következő évben - a korábbiakhoz képest - jelentősen megemelkedett a tanulók létszáma. 103 tanulóból 97 járt mindennap iskolába. A négy tanévről megmaradt adatokból következtethetünk a pusztalakosságának összetételére, anyanyelvére, vallására, valamint arra, hogy az iskola tanítói gyakran változtak. Az viszont pozitívumnak számít, hogy a tanítók képesítettek voltak. A naplók szerint a hiányzások igen magasak voltak, főleg a mezőgazdasági munkák idején. A tanulók tanulmányi eredményei összességében tekintve nem érte el a közepes szintet.

A Csanád vármegyei kimutatás alapján 1880-ban az átlagos rendes tanítói évi díjazás 634.- forint 51 krajcár. Ezt az átlagot a község mindenkorai rendes tanítói megkapták. Havonta fizettek nekik a község előljárói. De az is előfordult, hogy ha üres volt a község pénztára, hogy a pedagógusok hónapokig nem kaptak fizetést.

1907-től 1921-ig Főríz László és felesége tanítottak az iskolában. 1922-ben Kisházi Pétert választották meg tanítónak, aki az iskola megszűnéséig hűséges oktatója-nevelője volt a tanyasi gyerekeknek.

Kaszaperpuszta-Újtelep létesítésével a tanulók létszáma a tanyasi iskolákban - átmenetileg- megcsappant. Az újtelepi iskola létszáma pedig egyre emelkedett. Ennek ellensúlyozására született olyan döntés, hogy az iskola egyik tantermét lebontják és Kaszaperpuszta - Újtelepen egy egytantermes iskolát építenek, amelyet később lehet 4-5 tanteremmel bővíteni. Végülis 1924-ben ez a terv meg is valósult.

Ezután sikerült egy második tanítót is „megszerezni” Kaposvári József személyében.

A pusztán élő cselédek, kertészek, mezőgazdasági munkások a nehéz anyagi körülmények miatt, a gyerekek folyamatos iskolába járatása gondot okozott. Az iskolaszékhez nagy számba érkeztek felmentési kérelmek, főleg a téli időszakban. A felvett jegyzőkönyvből íme egy példa: „1922. január hó 31 napján Nagybánhegyes község előljárósága előtt Juhász János aki élőszóval előadja, hogy Juhász Erzsébet tanköteles gyermekét az iskolába rendszeresen nem járathatja, mert annak szükséges ruházatot, cipőt, mint napszámos ember a mostani nehéz viszonyok között beszerezni nem tudja. Kéri figyelembe venni, hogy hét gyermeke van, napszámmal keresi meg a mindennapi kenyerét. Kéri gyermekeinek a téli hónapokban az iskolába járástól való eltekintését.” /Csende Béla: Kaszaper története/.

A közreadott kérelemben szereplő indokok csak töredékei azoknak a gondoknak, nehézségeknek, amelyek a nincsteleneket ebben az évben súlytotta. A közigazgatási szervek pedig úgy tettek, mintha semmit nem tudnának ezekről a gondokról, amely az ország lakosságának nagy számát súlytotta a Trianont követő években. Főleg Csanád Vármegyét annak is a mezőkovácsházi járását, ahol a nincstelen lakosság száma, az országos átlagnál jóval magasabb volt.

A helyi közigazgatási szervek - mivel igen jól ismerték a körülményeket - érzékenyebben reagáltak az iskoláztatással összefüggő nehézségekre. Tekintettel arra, hogy az ismétlő iskolába járók hiányzása sokkal magasabb volt mint a mindennapiaké az iskolaszék 1923. április 18-án a következő határozatot hozta: „Iskolaszék megvitattván a tárgyat megállapítja, hogy a nehéz megélhetési viszonyokban a szülők feltétlenül rá vannak utalva gyermekeik segítségére, sőt vannak esetek ahol a gyermekek családfenntartók is. A csekély napszámból, amit a szülők keresnek, alig tudják családjukat élelmezni, miért is a ruházatra valót kénytelenek a gyermekek megkeresni.

Mindezeknél fogva iskolaszék elhatározza, hogy az ismétlő tanköteleseket felmenti a további iskolába járás alól annál is inkább, mert hiába volna minden erély, a gazdasági munkák idején nem lehetne iskolába kényszeríteni a gyerekek legnagyobb részét az előbbi okok miatt.” /Csende Béla: Kaszaper története/.

A Községi előljáróságok sem voltak könnyebb helyzetben, mint a

lakosság, különösen Nagybánhegyes adósodott el. Ezzel egyidőben az iskolák állagának fenntartására, a tárgyi feltételek javítására igen kevés pénz jutott. Az iskola tanítója több alkalommal kérte az iskolaszéket a melléképület felújítására és a régi, elhasználódott eszközök kicserélésére. Hosszabb időbe telt, míg kérését teljesíteni tudták.

Nagybánhegyes ebben az időben 3 iskolát tartott fenn, kettőt Kaszaperpusztán, egyet pedig a község belterületén, amely 1908-tól működött. A községnek minden erejét arra kellett fordítania, hogy Kaszaperpuszta-Újtelep rohamosan növekvő tanköteles gyermekei részére új iskolát építtessen fel.

Az új iskola állami támogatással 1928-ban épült fel. A 42 m²-es tanterem - az akkori előírásoknak megfelelően - 45 tanuló részére készült.

Átszenetileg lebontották az egyik tantermet, és építettek belőle egy 3 tanteremes tanítói lakásos iskolát, amely az új iskola felépítése után tanítói lakás lesz. Ez az épület a mostani római katolikus plébánia hivatal helyén állt.

Végül felépítettek egy 3 tanteremes, tanítói lakásos szép iskolát. Több tanterem megépítésére a szűkös anyagi körülmények miatt nem kerülhetett sor. A Szent-Gellért téren felépült iskolához tartozott még a kat. hold 760 négyszögöl iskolai célt szolgáló terület is, gazdasági gyskorlatok végzésére.

1929-től a két tanító mellé egy harmadik is érkezett Kaszaperpuszta-Újtelepre Kozmjóth Ilona személyében. Az új iskola a Nagybánhegyes-Kaszaperpusztai II. számú elemi népiskola nevet kapta. Alig múltak át az iskolát, már is kiderült, hogy a 3 tanterem kevés. A negyedik tanterem felépítése is szükségessé vált, különben kornosztályok fognak úgy feladni, hogy még a minimális elemi oktatást sem kapják meg. A negyedik tanterem felépítése a nehéz gazdasági helyzetre való tekintettel, belátható időn belül nem valósíthatott meg.

A tanulók számának évenkénti emelkedését bizonyítja az a kivonat is, amely az 1933 évi október hó 15-ig beírt tanulókról készült. A statisztika szerint nyilvános tanuló volt az I. osztályban 57, a II-ben 57, a III-ban 46, IV-ben 49, V-ben 31, VI-ban 13.

IV. Kaszaperpuszta-Újtelep-i iskola fejlődése

A Szent-Gellért téren az első középület az egytantermes, tanítólakásos iskola volt, amely a mostani plébánia helyén állt 1924-ben adták át.

Az 1919-től tevékenykedő Tyebó György tanítónak jelentős szerepe volt Kaszaperpuszta-Újtelep létrehozásában, majd a település közéletének kialakításában. Kezdetben még a jegyzői feladatokat is ellátta. Később leventeoktatói tanfolyamot végzett s az iskolai leventeegyesület főoktatója lett. Több alkalommal részesült megyei dicséretben.

Kaszaperpuszta-Újtelep lakosságának gyors növekedése, az iskolaköteles gyermekek számának növekedésével is járt. A Kaszaper községi iskola képtelenné vált a tanulók elhelyezésére. Átmenetileg lebontották az egyik tantermet, és építettek belőle egy 1 tantermes tanítói lakásos iskolát, amely az új iskola felépítése után tanítói lakás lesz. Ez az épület a mostani római katolikus plébánia hivatal helyén állt.

Végül felépítettek egy 3 tantermes, tanítói lakásos szép iskolát. Több tanterem megépítésére a szűkös anyagi körülmények miatt nem kerülhetett sor. A Szent-Gellért téren felépült iskolához tartozott még 4 kat.hold 760 négyszögöl iskolai célt szolgáló terület is, gazdasági gyakorlatok végzésére.

1929-től a két tanító mellé egy harmadik is érkezett Kaszaperpuszta-Újtelepre Komjáth Ilona személyében. Az új iskola a Nagybánhegyes-Kaszaperpuszta II. számú elemi népiskola nevet kapta. Alig adták át az iskolát, már is kiderült, hogy a 3 tanterem kevés. A negyedik tanterem felépítése is szükségessé vált, különben korosztályok fognak úgy felnőni, hogy még a minimális elemi oktatást sem kapják meg. A negyedik tanterem felépítése a nehéz gazdasági helyzetre való tekintettel, belátható időn belül nem valósulhatott meg.

A tanulók számának évenkénti emelkedését bizonyítja az a kimutató is, amely az 1933 évi október hó 15-ig beírt tanulókról készült. A statisztika szerint nyilvános tanuló volt az I. osztályban 57, a II-ban 57, a III-ban 46, IV-ben 49, V-ben 31, VI-ban 13.

Az 1930-as évek gazdasági nehézségei a kaszaper - újtelepi lakosságot az országos átlagnál sokkal jobban súlytotta. Nagyrészt mezőgazdasági munkásokból és egy-két kisholddal rendelkező törpebirtokosból állt. Ennek következtében az új iskolába nem tudták járatni gyermekeiket. Hiába van korszerű iskola, még korszerűbb feltételekkel, ha a társadalmi körülmények nem teszik lehetővé, a közoktatási törvény megvalósulását. A kaszaper-újtelepi községi elemi népiskola esztétikus megjelenésével arra kötelezett, hogy a tanulók megfelelő öltözékben jelenjenek meg az órákon. Ez a gyerekek aktivitását, a rendszeres iskolába járást és tanulást is megkövetelte, amely szokatlan volt a korábbi viszonyokhoz képest.

A tanfelügyelői jegyzőkönyv alapján az iskolában jó színvonalon folyt az oktató- nevelő munka. Kaszaperpuszta-Újtelepen 1933-ban nyári napközi otthon is működött 100 fővel. A tanfelügyelő megállapította, hogy a naplók szabályosan vannak vezetve. A tanulók fegyelmezettek, tiszták és rendesek, önálló gondolkodásra vannak szoktatva. A következő tanévben kevesebb olvasmányt kell felvenni, a felvettek pedig nevelő célúak legyenek. Nagy hangsúly nehezedik a szó megértésére, hogy a tanuló értse is amit olvas.

a községi orvos rendszeresen vizsgálta a gyerekeket és ellátta őket a kötelező védőoltásokkal is.

A tapasztalat azt mutatta, hogy megnőtt a tanulásvágy az emberek körében. Az iskolán kívüli népművelés fejlesztésével párhuzamosan nehézségek is jelentkeztek. Bizonyossá vált, hogy anyagiak nélkül semmit nem lehet tenni ezen a területen. A vármegye vezetősége, hogy biztosítsa a népművelés fejlődését, 1 %-os népművelési pótdótot vetett ki. Ez egy mindenképpen fontos döntés volt. A népművelés - a korábbi évekhez képest - hatalmas fejlődésnek indult. A kezdetekkor főleg az ismeretterjesztésre és az analfabétizmus megszüntetésére irányult a népművelés feladata. Fontosnak tartották, hogy az előadások szorosan kapcsolódjanak a napi eseményekhez.

A településen a felnőtt lakosság számára nem volt olyan intézmény, ahol művelődési tevékenység folyt. Igaz, hogy ebben az időben nagyarányú művelődési otthon építési akció bontakozott ki az egész országban, ám Nagybánhegyes község nem állt úgy anyagilag, hogy ezt finanszírozni tudja. Művelődési Ház hiányában érthető, hogy a kocsmák külön - és nagytermei lettek a közösségi összejövetelek és szórakozások helyszínei. A '30-as évek elején fúvós és egyben vonós zenekar is alakult a községben.

Ebben az időben néhány jómódú családnál már talpas rádió is volt. A rádiózás ünnepnapokra ment, hiszen egy-egy ilyen háznál több család is összejött és hallgatták a rádiót. Nyáron kitették az ablakba, s így az egész utca hallgathatta.

Az elemi iskolában a téli hónapokban a felnőtt lakosság számára, ismeretterjesztő előadásokat tartottak.

Könyvtár az iskolában és a Polgári Olvasókörben működött, minimális könyvállománnyal és igen kevés olvasóval.

A fiatalság kedvelt szórakozása volt, a kisvasút melletti gyalogúsvényen, vagy közvetlen való sétálás.

Ebben a pár mondatban szerettem volna bemutatni, hogy igaz régen nem volt annyi lehetőség a művelődésre, szórakozásra, mint napjainkban, de azért akkor is volt már igény, és mag is teremtették maguknak a lehetőségeket. Igaz, hogy eléggé kezdetlegesek voltak, de az akkori emberekben ez is éppen elég volt, hogy kevéske szabadidejüket hasznosan töltsék el. Szeretnék még egy pár szót szólni a kassaperi Polgári Olvasókörrel is, amely 1934-ben alakult meg, a helyi értelmiség és az iskolázottabb értelmiség vezetésével.

A 15 tagú tisztikar is azt bizonyítja, hogy nagyon népszerű volt az olvasókör. Az alapvető szabályt olyan mintaszerűen követték el, hogy a belügyminiszter semmilyen javítási javaslatot nem talált benne.

V. A kultúra, a művelődés fejlődése a 30-as években

1937 tavaszán a fiatal lányok részére szívgárda egyesület alakult. Ugyanebben az évben Dr. Bálint Alajos szegedi régész vezetésével megkezdték a Templom-halmi feltárásokat. Sok kaszaperi lakos volt jelen a kutatásokon, ők tájékoztatták a falu apraja-nagyját a település múltjáról.

1939-ben a vendéglő nagytermében mozielőadások kezdődtek. Vilányvezeték hiányában az áramot egy benzinmotoros agregátor szolgáltatotta. A lakosság hamar megkedvelte ezt a szórakozást, hiszen hétről-hétre teltházias előadások mentek.

Ebben az időben néhány jómódú családnál már telepes rádió is volt. A rádiózás ünnepszámba ment, hiszen egy-egy ilyen háznál több család is összejött és hallgatták a rádiót. Nyáron kitették az ablakba, s így az egész utca hallgathatta.

Az elemi iskolában a téli hónapokban a felnőtt lakosság számára, ismeretterjesztő előadásokat tartottak.

Könyvtár az iskolában és a Polgári Olvasókörben működött, minimális könyvállománnyal és igen kevés olvasóval.

A fiatalság kedvelt szórakozása volt, a kisvasút melletti gyalogösvényen, vagy kövesúton való sétálás.

Ebben a pár mondatban szerettem volna bemutatni, hogy igaz régen nem volt annyi lehetőség a művelődésre, szórakozásra, mint napjainkban, de azért akkor is volt már igény, és meg is teremtették maguknak a lehetőségeket. Igaz, hogy eléggé kezdetlegesek voltak, de az akkori emberekben ez is éppen elég volt, hogy kevéske szabadidejüket hasznosan töltsék el. Szeretnék még egy pár szót szólni a kaszaperi Polgári Olvasókörrel is, amely 1934-ben alakult meg, a helyi értelmiség és az iskolázottabb értelmiség vezetésével.

A 28 tagú tisztikar is azt bizonyítja, hogy nagyon népszerű volt az olvasókör. Az alapszabályt olyan mintaszerűen készítették el, hogy a belügyminiszter semmilyen javítanivalót nem talált benne.

Akkoriban elismerést jelentett, ha valaki az olvasókörből járhatott. Sajnos ez ma már nem így van, hiszen mind a felnőttek, mind a gyerekek egyre kevesebbet olvasnak, és nem tudnak értékelni egy szép könyvet. Ahogy az Olvasóköri 1944-ben felbomlott, ma úgy tűnik el az olvasás a mindennapi életünkből. Igyekezett a korábbi anyagi feltételeket biztosítani. Az 1943-as statisztikai kiutalás szerint az 1942/43-as tanévre I-VIII. osztályba 299 tanuló iratkozott be. A gyakorló iskolába 29-en iratkoztak be. A statisztikai adatok között szerepelnek olyanok is, amelyek nagyobb betekintést adnak. A beiratkozott tanulók fele jól volt táplálva és ruházatuk is megfelelő volt, az írószerekkel való ellátásuk már jobb volt, 70 X-os.

A három tanterem 139 m²-t tett ki. Az iskolának két tanítói lakása is volt.

1944-ben az iskolában magyar katonai egészségügyi alakulatot helyeztek el, a határt védő sebesült honvédek számára. Az ellenséges csapatok 1944. október 06-án elfoglalták Kaszapert. Az iskola szekrényeit, tanítói asztalait ismeretlenek felfeszítették, a naplót, füzeteket, könyveket szétszórták. Egyébként az épület és a berendezések épségben vészelték át a háborús időszakot. A tanítók közül sokat behívték, a többiek pedig elmenekültek Kaszaperről. Így 1945-ben nagyon nehezen indult újra a tanítás. Egyetlen tanítója maradt csak a falunak, az ő vezetésével indult be 1945. márciusában újra a tanítás. Mindössze négy osztályban folyt az oktatás 171 tanulóval. Teljesnek az 1945/46-os tanév indult, amikor is visszatértek a tanítók. Ekkor már 299 tanulója volt az iskolának. A következő tanévben két új tanítói állást hirdettek meg. Az iskola életében nagy eseményt jelentett az erósházi Táncaikos Mihály Gionárius kezdeményezésében megszervezett és az 1947-ben megnyitott paraszti dolgozók gimnáziuma, amely Csunád megyében az első volt. A tanulók száma 17 volt. Az egyházi iskolák államosítása során a Kaszaperti Elemi Népiskolát is államosították, mint az evangélikus egyház tulajdonát. A tanácsok megalakulása után, az öt éves tervek során egyre nagyobb figyelmet szenteltek a községi és községvelődségi tárgyi és személyi feltételeinek javítására. Érdemes még a legnagyobb igyekezet, a tárgyi és személyi feltételek megfelelő biztosítása mellett évtizedek múltával megalkult ki a kívánt embertípus.

VI. A kaszaperi iskola önállóvá válása

Kaszaper község 1940. január 01-i önállóságának megfelelően az 1940/41-es tanévtől az iskola is önállóan tevékenykedett. Az önállóvá vált község az iskola zavartalan működéséhez igyekezett a korábbi anyagi feltételeket biztosítani. Az 1943-as statisztikai kimutatás szerint az 1942/43-as tanévre I-VIII. osztályba 295 tanuló iratkozott be. A gyakorló iskolába 29-en iratkoztak be. A statisztikai adatok között szerepelnek olyanok is, amelyek nagyobb betekintést adnak. A beiratkozott tanulók fele jól volt táplálva és ruházatuk is megfelelő volt, az írószerekkel való ellátásuk már jobb volt, 70 %-os.

A három tanterem 189 m^2 -t tett ki. Az iskolának két tanítói lakása is volt.

1944-ben az iskolában magyar katonai egészségügyi alakulatot helyeztek el, a határt védő sebesült honvédők számára. Az ellenséges csapatok 1944. október 06-án elfoglalták Kaszapert. Az iskola szekrényeit, tanítói asztalait ismeretlenek felfeszítették, a naplókat, füzeteket, könyveket szétszórták. Egyébként az épület és a berendezések épségben vészeltek át a háborús időszakot. A tanítók közül sokat behívtak, a többiek pedig elmenekültek Kaszaperről, így 1945-ben nagyon nehezen indult újra a tanítás. Egyetlen tanítója maradt csak a falunak, az ő vezetésével indult be 1945. márciusában újra a tanítás. Mindössze négy osztályban folyt az oktatás 171 tanulóval. Teljesnek az 1945/46-os tanév indult, amikor is visszatértek a tanítók. Ekkor már 299 tanulója volt az iskolának. A következő tanévben két új tanítói állást hirdettek meg. Az iskola életében nagy eseményt jelentett az orosházi Táncsics Mihály Gimnázium kezdeményezésében megszervezett és az 1947-ben megnyitott paraszt dolgozók gimnáziuma, amely Csanád megyében az első volt. A tanulók száma 17 volt. Az egyházi iskolák államosítása során a Kaszaperi Elemi Népiskolát is államosították, mint az evangélikus egyház tulajdonát. A tanácsok megalakulása után, az ötéves tervek során egyre nagyobb figyelmet szenteltek a közoktatás és közművelődés tárgyi és személyi feltételeinek javítására. Érdekes módon a legnagyobb igyekezet, a tárgyi és személyi feltételek megfelelő biztatása mellett évtizedek múltával sem alakult ki a kívánt embertípus.

Az 1950-es években az általános és középiskolákban egy bizonyos fegyelmezetlenség lett úrrá, amelyet csak együttes összefogással sikerült enyhíteni, de véglegesen megszüntetni nem tudták. Így volt ez a Kaszaperi iskolában is. A fegyelmetlenség főleg abból állt, hogy az iskola épületét mind kívül, mind pedig belül összefirkálták, ablaküvegeket és villanykörtéket összetörték. Ezen kívül probléma volt még azokkal a fiatalokkal is, akik az iskolából kimaradtak, de nem tanultak tovább. Nem tudtak olyan foglalkozásokat tartani, amely érdekelte volna őket, ezért céltalanul kóboroltak az utcákon.

1954-ben került sor a mai iskola kiépítésére. Ez azt jelentette, hogy a régi három tantermes iskola mellé két részletben egy új épült. Ezen kívül volt még egy igazgatói, egy nevelői, egy ifjúsági szoba és hat szertárhelyiség. A tantermek száma pedig kilenc-re bővült. Az iskolabővítés már igen csak aktuális volt, hiszen már az 1930-as években nyilvánvalóvá vált, hogy a három tanterem már nem szolgálja ki a növekvő igényeket. 1954/55-ös tanévben már 13 nevelő tanított az iskolában, 13 tanulócsoportot.

Az 1974-75-ös tanévtől Forgó István irányította a Kaszaperi Állami Általános Iskola munkáját. Igazgatása alá került 1981-től a településen lévő összes oktatási és közművelődési intézmény. A teljes szakmai integrációval létrehozott intézmény a Kaszaperi Általános Művelődési Központ, amely magában foglalja az általános iskolát, a napközi otthonos óvodát, az iskolai napközi otthont, a művelődési házat és a könyvtárat. Ettől függetlenül a részintézmények élén szakmai vezetők állnak. A közoktatási és a vallási közművelődési intézmények száma ezekben az években kezdett igazán emelkedni. Az önálló nagyközséggé alakítás érdekében, amely nagyon színvonalas és lelkiismeretes munkában nyilvánult meg, minden lakos kitett magáért.

Jelentős változást jelentett a továbbtanulás területén az a törvény, amely a középfokú oktatás kiszélesedését szorgalmazta. Míg korábban a gimnáziumok - főleg az orosházi Táncsics Mihály Gimnázium - jelentették a kaszaperi tanulók számára a továbbtanulást, addig már az 1950-es évek közepétől a választási lehetőségek egyre bővültek /szakközépiskolák, iparitanulók-iskolák, technikumok stb./.

VII. A '90-es évek, a rendszerváltás utáni idők

A kaszaperi diákok a továbbtanulás után vagy bejárók voltak, vagy pedig kollégisták. Mindkettő zavart okozott a családi életben. Főleg azoknál a családoknál, ahol a kötődés nagyon erős volt. De az új iskolatípus életéhez, követelményeihez igazodni kellett, az ottani elvárásoknak megfelelően kellett tanulni. A szülők egy része azért sem lelkesedett gyermeke továbbtanulásáért, mert több esetben azt tapasztalták, hogy otthagyják szüleiket és a városba költöznek, hogy ott vállaljanak munkát. A kaszaperi iskola azon törekvése mindenesetre dicséretes, hogy tanulóikat megfelelő pályára igyekeztek irányítani illetve igyekeznek a mai napig is.

Itt szeretnék már áttérni az utolsó pontra, ahol is az iskola rohamos fejlődését szeretném bemutatni, amely az 1990-es évtől kezdődött és tart a mai napig. Nagy felelősséggel járó hivatás vezetők lenni, mert ügyességétől, egyéni munkájától, aktivitásától sok ember előrehaladása, boldogulása függ. Ha dolgozik halad vele a rászórt élet, ha megáll, megáll vele vagy visszafejlődik a rászórt élet. Vannak előrehaladt, vannak hátramaradt falvak. Vannak olyan közösségek, ahol csupa gyönyörűség a lakosság gyarapodását szemlélni egy az anyagokban, mint a szellemi és erkölcsi javokban, s van olyan, ahol a teljes mentőrdőzsér, közöny fogad minden okos újítást, ahol a haladás iránti vágy teljesen hiányzik az emberekből. Az okok gondolatosságánál azután a haladó falvaknál mindig rákadunk egy-egy kiváló emberre: papra, jegyzőre vagy orvosra, akinek szellemi hatása nyomán perzsgő élet támadt, s az emberek a haladás iránt fogékonyak lettek. Kisebbségi közösségekben azonban emberöltőkön át nem találunk hivatásos magukatól álló vezetőket. Nem volt olyan, akiből az emberek többség tanulhattak, mint Szigetkötől, a fejlődés tehát megakadt, vagy csak lassan ment előre. A vezetők egyéni ráteremtéségtől és munkájától minden korban és minden körben igen sok függött. Tanú erre a történelmi, amelynek fényes napjai egy-egy vezérlő, gondolatmorgató ezme megvalósulását jelenti. Nézzük például Mátyás király korát: erős, hatalmas és kifelől felelmetes volt az ország. Utóda Dobos László egyáltalán nem foglalkozott semmivel, az ország „elzüllött”.

Igy van ez a falvaknál is, csak kicsiben. Minden attól függ.

VII. A '90-es évek, a rendszerváltás utáni időszak

A rendszerváltás után új polgármestere lett a községnek Csürhés István személyében, aki a pedagógus pályát adta fel. Mivel ő is az oktatás színterén dolgozott, ezért neki köszönhető az iskola és a művelődés fejlesztése, segítése a legfontosabb feladatai közé tartozott és tartozik a mai napig is, hiszen immár kilencedik éve ő a község polgármestere. Sokat köszönhet neki a falu, és ezen belül az iskola is.

1993-ban új igazgató került az ÁMK élére, Gaál Istvánné személyében. Az előző igazgató Forgó István nyugdíjba vonult. Az új igazgató új szellemet is vezetett be az általános iskolába és a hozzá tartozó intézményekbe is. Rátermettségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy 1998-ban ismét öt évre öt nevezte ki igazgatónak a Képviselő - Testület. Nagy felelősséggel járó hivatás vezetőnek lenni, mert ügybuzgalmától, egyéni munkájától, aktivitásától sok ember előrehaladása, boldogulása függ. Ha dolgozik halad vele a rábízott élet, ha megáll, megáll vele vagy visszafejlődik a rábízott élet. Vannak előrehaladt, vannak hátramaradt falvak. Vannak olyan községek, ahol csupa gyönyörűség a lakosság gyarapodását szemlélni úgy az anyagiakban, mint a szellemi és erkölcsi javakban, s van olyan, ahol a teljes nemtörődömség, közöny fogad minden okos újítást, ahol a haladás iránti vágy teljesen hiányzik az emberekből. Az okok gombolyításánál azután a haladó falvaknál mindig ráakadunk egy-egy kiváló emberre: papra, jegyzőre vagy orvosra, akinek szellemi hatása nyomán pezsgő élet támadt, s az emberek a haladás iránt fogékonyak lettek. Elmaradt községekben azonban emberöltőkön át sem találunk hivatása magaslatán álló vezetőt. Nem volt olyan, akitől az emberek többet tanulhattak, mint önmaguktól, a fejlődés tehát megakadt, vagy csak lassan ment előre. A vezetők egyéni rátermettségétől és munkájától minden korban és minden körben igen sok függött. Tanú erre a történelem, amelynek fényes napjai egy-egy vezérlő, gondolatmozgató eszme megvalósulását jelenti. Nézzük például Mátyás király korát: erős, hatalmas és kifelé félelmetes volt az ország. Utóda Dobzse László egyáltalán nem foglalkozott semmivel, az ország „elzüllött”.

Így van ez a falvaknál is, csak kicsiben. Minden attól függ,

hogy a vezető nagyratörő vagy pedig nem foglalkozik semmivel. Én azt hiszem, hogy a jelenlegi ÁMK igazgató, Gaál Istvánné egy tökéletes vezető, az iskoláért illetve az iskolával él minden nap. Igazgatósága alatt gyökeres változások történtek az oktatásban, az iskolában.

A rendszerváltás után az addig kötelező orosz nyelv tanítás helyett Kaszaperen az angol nyelv tanítása került bevezetésre. Először elég nehéz volt a váltás, hiszen még pedagógus sem volt. A hosszú évek alatt ugyanis a kötelező orosz nyelv tanítás miatt, csak ilyen végzettségű pedagógusok voltak. Tehát először is a pedagógushiányt kellett megoldani. Ez úgy valósult meg, hogy az orosz szakosok „átnyergeltek” az angol szakra. Miután ez a gond is megoldódott, már nem volt semmi akadálya a váltásnak. A gyerekek kíváncsian fogadták az újítást. Saját tapasztalatból tudom mondani, hogy az általános iskolában én is orosz nyelvet kellett, hogy tanuljak és amikor elmentem továbbtanulni a középiskolába, egyből változtattam, már csak azért is, mert az orosz kötelező volt, és ugye amire kötelezik a gyerekeket, attól biztos, hogy menekülnek. Szóval az áttérés a nyelv terén végülis eléggé zökkenőmentes volt. De a teljesség kedvéért azt még hozzá kell tennem, hogy sajnos jelenleg nincs olyan pedagógus az iskolában, aki angol nyelvi diplomával rendelkezne. Sajnos az az igazság, hogy falura nem szívesen jönnek a fiatalok, mert azt gondolják, hogy itt nincs mód az előrehaladásra. Lehet, hogy ebben igazuk is van, de azt hiszem, hogy ezért vannak hátrányos helyzetben a falusi iskolákból kikerülő gyermekek, hiszen nincs mögöttük olyan képzett pedagógus testület, mint a városi iskolában. Ennek ellenére én úgy érzem, hogy itt Kaszaperen egy igazán jó testület jött most össze. Még mindig maradva az angol nyelvnél, az 1995/96-os tanévben az iskola benevezett az „Air Pollution Project Europe” elnevezésű program részkísérleteibe. Első feladatuk a savas eső mérése volt, majd bekapcsolták az ún. zuzmó programba is. Jelenleg tizennyolc kaszaperi kisdíák folytat levelezést norvég társával, amely az ismerkedés mellett nagyon jó nyelvyakorlás.

Arról elfelejtettem említést tenni, hogy az általános iskola negyedik osztályától tanulják az angol nyelvet. Évről-évre részt vesznek a tanulók a Pharmavit által meghirdetett Életrevaló Plussz című vetélkedősorozatban. Négy feladatcsoportban kell jártnak lenniük: testi, mentális, környezeti egészség, valamint közélet, közügyek és mindennapi tudnivalók. Érdekesség, hogy minden forduló egy-egy kerettörténetre épül, amelyek közös főszereplője egy új-zélandi kisfiú, Paul.

A tavasz beköszöntével mindig a gyerekek végzik el a szokásos tavaszi „nagytakarítást”. Az iskolaudvarban és az épületek körül facsemetéket ültetnek, és közben tanulmányozzák azokat a fontos dolgokat, amelyek ahhoz kellenek, hogy a facsemeték meg is maradjanak.

1997-ben vezették be az általános iskolában az Alapfokú Művészeti Oktatást. Ez egyenlőre a Zeneiskolát foglalja magába, de távlati tervek között szerepel a néptánc és a népi kismesterségek felvétele is. A Zeneiskola beindulásával sokak álma valósult meg Kaszaperen. Korábban néhány szülő - aki megengedhette magának - Mezőkovácsházára hordta be gyermekét az ottani Zeneiskolába. De ezeknek a száma igen csekély volt, az igény pedig nagy. Ezért összefogva a mezőkovácsházi Zeneiskolával megvalósult Kaszaperen a zeneoktatás. Jelenleg is nagy létszámmal folyik a foglalkozás, az iskola 171 tanulója közül 70-en íratkoztak be az oktatásra. Zongorán, szintetizátoron, furulyán, gitáron és trombitán bővíthetik a zenei tudásukat a kisiskolások. Rendes iskolai foglalkozások sem szorulnak háttérbe, hiszen az órák délután vannak. Bár az is igaz, hogy e miatt eléggé le vannak terhelve a gyerekek. Félévkor és évvégén rendes bizonyítványt kap mindenki. Karácsonykor és húsvétkor pedig nagy hangversenyt adnak a Művelődési Házban, ahol a szülők is megbizonyosodhatnak arról, hogy nem hiába töltik gyermekeik azt a sok délutánt tanulással. Két pedagógus Mezőkovácsházáról jár ki, három pedig helybeli. A hangszeres ellátás is jónak mondható.

1994-ben alakult meg a 4 H klub, amellyel egyidőben került bevezetésre a háztartástan óra is. Heti egy alkalommal a lányok a sütés-főzés, szabás-varrás és egyéb házi munkákkal ismerkedhetnek, amíg a fiúk a barkácsolás mesterségét igyekeznek elsajátítani. A 4 H klub kézügyességét dicsérik azok a vásárok is, amiket

évente kétszer rendeznek meg. Ilyenkor az általuk készített - gipszből és gyurmából - kulcstartók, ékszerek, kabalák találhatnak gazdára.

Szintén pár éve került bevezetésre a félévi és évvégi vizsgáztatás. Saját véleményemet említem meg itt, hogy ezt egy nagyon jó döntésnek tartom, hiszen így már kisiskolás korban hozzászoknak ahhoz a gyerekek, hogy részletesebben és figyelmesebben tanuljanak, hiszen bizottság előtt kell számot adniuk tudásukról. Én ilyen bizottsággal először csak az érettségien találkoztam és bizony nem sok elképzelésem volt arról, hogyan is zajlik egy ilyen megmérettetés. A kaszaperi iskolában viszont már nincs ilyen gond, hiszen negyedik, hatodik és nyolcadik osztályban már szembekerülnek a gyerekek a vizsgákkal. Szóbeli és írásbeli feladatok vannak, történelemből, magyarból, kémiából, biológiából és matematikából. A szaktanár az osztályfőnökkel kontrollálva minősíti a tanulót. A vizsgán kapott érdemjegy egyben a félévi illetve évvégi jegy is egyben. Ha valakinek nem sikerül, akkor nincs javításra lehetőség, pontosan úgy, mint a komoly vizsgákon.

Szintén az igazgatónő „újítása”, hogy a tanév végén összegyűjtik a tankönyveket, a takarékoság mellett ezzel is jelentősen csökkenteni tudják a beiskolázási költségeket. És még az is nagyon fontos dolog, hogy ezáltal a gyerekek jobban vigyáznak a tankönyvekre, hiszen egy év után tovább kell adniuk társaiknak. A központi illetve a polgármesteri hivatal által adott támogatás segítségével az alsó és felső tagozatos diákok jóval olcsóbban juthatnak tankönyvekhez. Szerintem ez egy nagyon jó gondolat, hiszen ebben a mai anyagias világban nagyon fontos, hogy már a gyermekeket is takarékoságra tanítsuk, hiszen ha teljes áron kell a tankönyveket megvenni, bizony nagyon sok családnak ez gondot okoz.

A kaszaper iskola minden lehetséges pályázati lehetőséget megragad és sokszor szép sikerrel. Ilyen pályázatnak köszönhetően került bevezetésre az informatika oktatás is, hiszen a pályázati pénzből tíz új számítógépet kaptak a diákok. A számítógép a mai élettel már szorosan összefügg, minden területen jelen van, ezért is nagyon fontos dolog már időben megismertetni és megszerettetni a gyerekekkel. Negyedik osztályos kortól már heti

egy órában foglalkoznak a gyerekek a számítógép rejtelseivel. Szintén egy sikeres pályázatnak köszönhetően az iskolai könyvtár állománya 110 ezer forintos könyvállománnyal gyarapodott, az UNICEF-nek és a Nemzeti Kulturális Alapnak köszönhetően. Az általános iskola pedagógiai programjában kiemelt helyet foglal el az egészséges életmódra nevelés, illetve a korszerű táplálkozás népszerűsítése. Erre a célra '72 ezer forintot biztosított számukra a Magyar Vöröskereszt, a megyei ÁNTSZ és az Egészségbiztosítási Pénztár.

Itt szeretnék említést tenni egy olyan kezdeményezésről, amely szerintem egyedülálló az egész országban. 1997 óta a kaszaperi óvodás és iskolás gyermekek INGYEN étkeztetésben részesülnek. A Képviselő Testületnek köszönhetően tízórát és ebédet minden gyermek ingyen kap. Igaz az is, hogy a költségvetés e miatt elég nagy, de úgy gondolta a község vezetése, hogy változtatni kell azon a kialakult szokáson, hogy sok gyerek éhesen érkezik reggel az iskolába és ezért nem tud figyelni az órákon. A helyi Napközi Konyha közel 300 főre főz minden nap, ebből 230 a gyermek. Kiemelt szerepet kap az étkeztetés, az egészséges étkeztetés, ennek megfelelően olyan ételek kerülnek a gyerekek elé, amelyek egészségesek, zsírokban szegények és természetesen változatosak. A gyerekeket megkérdezve megállapítottam, hogy a konyha specialitása a milánói makaróni.

Raffai István és Patai Szabó Sándorné Raffai Erzsébet egykori kaszaperi lakosok hozták létre a közelmúltban a Kaszaper Oktatásért Alapítványt, amelynek elsődleges célja a tehetséges helyi gyerekek továbbtanulásának anyagi támogatása. Ezen túl tervezik még a hátrányos helyzetű tanulók segítségét, nyári táborok megszervezésének elősegítését, valamint jutalmazni kívánják a kiemelkedő teljesítményt nyújtó pedagógusokat is. Eddig már 7 gyermeket támogattak és támogatnak a mai napig is, hiszen az alapítvány az általános iskolából kimaradt gyerekeket /akik megkapták a támogatást / olyan módon segíti, hogy a középiskolás könyvcsomagot megveszi. Ezt mindaddig teszi, amíg a tanuló nem ront a tanulmányi átlagán. Ha a középiskolában végig meg tudja tartani az általános iskolában szerzett átlagot, azt végig támogatja az alapítvány.

A millicentenáriumi évében nagy esemény történt Kaszaper életében. Életfát avattak a Kaszaper határában lévő Templom-halmon. Erre az alkalomra az iskolában helytörténeti kiállítás nyílt, a művelődési házban pedig az egykori Kaszapereg életét bemutató fotókiállítás. Erre az alkalomra jelent meg a Kaszaperi Általános Iskola évkönyve, amelyben 1917-től minden diák és tanár neve szerepel. A kiadványban egy vers is szerepel. Hetényi György tíz évvel ezelőtt egy író - olvasó találkozó Kaszaper egy ősi falu címmel ajánlotta a településnek a művész, amely a község elődjének, Peregnek a történetét meséli el. A millicentenáriumi magába rejti az emlékezést, a gyökerek felkutatásának lehetőségét. Erre vállalkoztak Kaszaperen, amikor a településről elszármazottakat hazahívták a megemlékezésre, öregdiák találkozóra, amelyet a millicentenáriumi ünnepséggel együtt tartottak, több száz Kaszaperről elszármazott diák tért haza. Sokan már több éve nem jártak itthon, és bizony könnyes szemmel nézegették a régi fotókat. Ebből az öregdiák találkozókból már hagyomány válik Kaszaperen, hiszen 1998-ban ismét hazahívták a távolba szakadt „diákokat”. A színvonalas műsor mellett egy igazán különleges meglepetéssel kedveskedett a rendezőség a vendégeknek. Este tíz órakor zenés tűzijáték volt a sportpályán, ami hatalmas sikert aratott, hiszen ebben a kisközségben ez volt az első ilyen esemény. Utána reggelig tartó beszélgetés, mulatság volt. 2000-re pedig azt tervezi a rendezőség, hogy a külföldre szakadt kaszaperi embereket hívja haza, egy közös nagy találkozóra.

A kaszaperi általános iskolának nagyon jó híre van a megyében, hiszen minden versenyen elindulnak és általában szép sikereket is érnek el. A tanulók lelkesek és aktívak, a pedagógusok pedig szívvel-lélekkel segítik őket amiben csak tudják. Ez megmutatkozik abban is, hogy minden délután van valami felkészítő vagy éppen korrepetáló felkészítés. Most éppen a félévi vizsgára készülnek lázasan a diákok. De azért nem feledkezünk meg a jeles napokról sem, hiszen január 22-e a Magyar Kultúra Napja és ennek keretén belül Radnóti Miklós szavaló verseny lesz, amelyre több mint 20 tanuló nevezett be. Februárban következik a farsangi mulatság, amely szintén nagy esemény az iskolások életében. Március hónap az egészséges életmód hava. Ilyenkor az iskolások kiállítást szerveznek osztályonként, amely az egészséges életmóddal, egészséges táplálkozással kapcsolódik össze.

Ennek lezárása pedig az egészségügyi vetélkedő, amelynek keretein belül a szülői munkaközösség csodálatos és egészséges finomságokat készít a versenyzőknek. Április a sportolás, a mozgás hónapja. Ilyenkor rendezik meg alsó tagozatban a sorversenyeket, a felső tagozatban pedig a házi bajnokság zajlik labdarúgásban, kézilabdában, sakkban és más területen. Ilyenkor már elég sok időt töltenek a gyerekek a szabad levegőn, ami a téli bezártság után nagyon jól esik mindenkinek. Május a természetvédelem hónapja. Ilyenkor van a Madarak, fák Napja. A környezet változásait tanulmányozzák a tanulók, tavasszal milyen változás következik be a természet életében. A biológia szakkör tagjai különböző talajmintákat vesznek és összehasonlítják a téli mintákkal, majd a szaktanár segítségével beszámolót készítenek. Júniusban pedig az a pár nap ami még van a tanévből, a diákok napjai. Ilyenkor ajándékozzák meg őket a szülői munkaközösség gyermeknap alkalmából. Az utolsó tanítási nap pedig a diáknappal. Ilyenkor a tanulók veszik át a hatalmat az iskolában. Az egész napos vigadalom során kiemelkedő szerepe van a tanár-diák foci illetve kézilabda meccsnek. Én úgy érzem, hogy mindent teljes valójában nem tudtam bemutatni a kaszaperi iskolából és annak mindennapjairól, de azért úgy gondolom, hogy egy bizonyos kép mindenképpen megfogalmazódott e tanulmány olvasása során. Igaz, hogy Kaszaper csak egy kisközség Békés-megye déli részén, és inkább hátrányos helyzetű településnek mondhatjuk magunkat, de nem nyugszunk bele ebbe a helyzetbe és küzdünk nap mint nap, hogy előrébb kerülhessünk és mindezt azért tesszük, hogy a gyerekeknek jobb, könnyebb legyen. Igaz, hogy manapság minden iskola nehézségekkel küzd, nincs ez másképp Kaszaperen sem, csak itt megpróbálnak nem a gondokkal törődni, hanem az oktatással, a neveléssel. Saját tapasztalatból tudom mondani, hogy aki ebbe az iskolába bekerül, az egy nagy család tagjának mondhatja magát. Kicsit féltem én is, amikor a Művelődési Házba kerültem, de olyan kedvesen és olyan nagy szeretettel fogadtak, ami azt hiszem, hogy nem mindenkinek adatik meg. Azt hiszem, ennek köszönhető az is, hogy nagyon szeretem a munkámat és szívvvel-lélekkel csinálom. Azt kívánom mindenkinek, hogy ilyen csodálatos helyen dolgozhasson, mint én a kaszaperi ÁMK-nál.

Mindenben segítségemre vannak, az ötleteimet maximálisan támogatják. A beiskolázási arány is nagyon jó Kaszaperen, hiszen az 1997/98-as tanévben 27-en végeztek, és mind a 27-en felvételt nyertek valamely középfokú intézménybe. Végezetül azt szeretném kívánni minden gyermeknek, hogy ilyen általános iskolába járhasson, mint amilyen az Általános Művelődési Központ Általános Iskolája Kaszaperen.

Ezek mellett szeretnék még köszönetet mondani Gaál István úrnak az ÁMK igazgatójának, aki nagyon sok segítséget nyújtott nekem. Rendelkezéseimre bocsájtotta az iskola anyagait, naplót, sáncokat, lényegesen megkönnyítették a kutatást.

Szeretnék még köszönetet mondani Csécske István polgármesternek, aki szintén sokat segített abban, hogy ez a szakdolgozat elkészülhessen, valamint köszönök az ÁMK valamennyi dolgozójának önzetlen és tiszta szívű támogatásáért.

K ö s z ö n e t

Szeretnék köszönetet mondani Csende Bélának, aki kaszaperi születésű, de már nagyon hosszú ideje Budapesten él, abból az okból, hogy megírta 1990-ben a Kaszaper község történetét. Igaz, hogy eddig még személyesen nem találkozhattam vele, de remélem, hogy a jövőben még sikerül vele találkoznom. Az ő segítségével illetve az általa megírt könyv segített nekem a szakdolgozat megírásában, hiszen a Kaszaper története 1241-től egészen az 1990-ig terjedő időszakot foglalja magába.

Ezek mellett szeretnék még köszönetet mondani Gaál Istvánnénak az ÁMK igazgatónőjének, aki nagyon sok segítséget nyújtott nekem. Rendelkezésemre bocsájtotta az iskola anyagait, naplóját, amelyek lényegesen megkönnyítették a kutatást.

Szeretnék még köszönetet mondani Csürhész István polgármesternek, aki szintén sokat segített abban, hogy ez a szakdolgozat elkészülhessen, valamint köszönöm az ÁMK valamennyi dolgozójának önzetlen és tiszta szívű támogatását.

I R O D A L O M

- Csende Béla: Kaszaper község története (1241-1990)

- A Kaszaperi Általános Iskola Évkönyve (1917-1996)

- A Falu (1924.szeptember 20. V.évf. 8-9.)

